

SREDNJEVROPSKA POBUDA – SODELOVANJE NA PODROČJU VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Zorica Bukinac*

UDK 614.8 (100)

Sodelovanje držav članic srednjeevropske pobude (v nadaljnjem besedilu SEP) je okvirjeno v številne delovne skupine in podskupine. Med njimi je tudi »skupina za civilno zaščito in ravnanje ob nesrečah« (1).

Članek je namenjen predvsem predstavitvi sporazuma, ki bi urejal mednarodno sodelovanje na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Dogajanja v zvezi z analizo predlaganega sporazuma, z njegovim podpisom in sodelovanjem Republike Slovenije v skupini za področje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami so potekala v dokaj razburljivem času za Slovenijo in za njeno vlogo in položaj v mednarodni skupnosti. Zato kaže uvodoma preleteti nekatere pomembnejše datume in odločitve.

Ob koncu leta 1991, 25. novembra, je delovna skupina na sestanku v Rimu oblikovala osnutek sporazuma, ki bi urejal oblike in načine sodelovanja držav članic na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Osnutek dokumenta, ki ga je skupina poimenovala Sporazum o predvidevanju, preprečevanju in lažšanju posledic naravnih in tehnoloških nesreč, je bil prepuščen strokovni presoji držav članic do marca 1992. Na sestanku ministrov za zunanje zadeve držav članic SEP, ki je bil 21. marca 1992 v Celovcu, si je Republika Slovenije zaradi interesa ohranjanja kontinuitete sodelovanja v procesih povezovanja in sodelovanja pridobila prehodni status države opazovalke v SEP.

Slovenija je namreč tudi do tega časa aktivno sodelovala v nekaterih delovnih skupinah, zato kar se da pragmatično reševanje vprašanja njenega statusa ni bilo sporno. Ne glede na njen formalni status v SEP so se projekti nadaljevali. To je bil tudi čas razprav o statusu preostanka Jugoslavije v SEP. Te razprave niso bile brez vsake težje za vprašanje pravnega nasledstva. Za analitike zunanjepolitičnih dogajanj je bil sestanek zanimiv tudi v luči izida zasedanja KEVS v Helsinkih, ki mu je neposredno sledilo. V takem ozračju se je tudi nadaljevanje dela skupine za področje varstva pred nesrečami zdelo pomembno.

Slovenski minister za obrambo je na pobudo zunanjega ministrstva predlagal imenovanje člana skupine*. Na letnem srečanju predsednikov vlad držav SEP v juliju 1992 na Dunaju je Republika Slovenija postala polnopravna članica SEP. Še pred tem smo pripravili podrobnejši predlog projektov sodelovanja v skupini za leti 1993 in 1994, stopnjo vključevanja in morebitni interes za predsednikovanje v skupini. Do takrat je bil sporazum, ki ga je na dunajskem sestanku podpisal tudi

slovenski zunanji minister, prvi in edini skupni projekt skupine.

Za uresničevanje interesov področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v Republiki Sloveniji v okviru omenjenega sporazuma se je zdelo najboljša naložba sodelovanje v skupnih raziskovalnih projektih, v skupnih programih usposabljanja strokovnjakov in predvsem stalna izmenjava podatkov, ki so pomembni za napovedovanje, preprečevanje in odpravo posledic naravnih in drugih nesreč. Za prevzem predsednikovanja v skupini v obdobju preoblikovanja sistema zaščite in reševanja, kadrovskega popolnjevanja Republiške uprave za zaščito in reševanje in kar se da racionalne rabe denarja zaradi ujma in vala beguncev tisti čas nismo bili pripravljeni. Zdaj skupini predseduje predsednik Italije, ambasador gospod Stefano Canavesio. Skupina, ki jo sestavljajo avstrijski, madžarski, poljski, slovenski, hrvaški in italijanski predstavniki ter češki in slovaški opazovalci, bi se morala prvič sestati v polni zasedbi šele maja letos v Rimu. Cilje, ki so pogojeni s povezovanjem in sodelovanjem s sosednjimi in drugimi državami, bo Republika Slovenija zagotovo lažje in hitreje uresničevala z vključevanjem v oblike in poti sodelovanja, ki jih ponuja sporazum, na katerem temelji delovanje te skupine. A šele po tem sestanku bo moč bolj stvarno oceniti možno stopnjo sodelovanja članov skupine pri uresničevanju sklenjenega sporazuma.

Sporazum o sodelovanju pri predvidevanju, preprečevanju in lažšanju posledic naravnih in tehnoloških nesreč opredeljuje relativno ohlapen okvir sodelovanja držav članic na področju predvidevanja in preprečevanja večjih nesreč. Pri tem daje poseben poudarek redni izmenjavi znanstvenih in tehničnih informacij, podatkov o ogroženosti, izvajanju skupnih raziskovalnih programov in izobraževanju

strokovnjakov. Cilj slednjega je oblikovanje skupnih izobraževalnih programov civilne zaščite in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

V tej smeri bi morali okrepiti naše sodelovanje v skupnih projektih skupine. Kar pa zadeva medsebojno pomoč med državami članicami ob nesrečah, je sporazum še bolj ohlapen in lahko bi rekli, da ne daje okvirja nedvomno skupnim interesom držav članic za nujno in takojšnjo pomoč iz tujine. Ta sporazum bi lahko bil priložnost, da bi na tej ravni vsaj načeli nekatere formalnopravne ovire za takojšnjo tujo pomoč v ljudeh in materialu. Bistvo pri tem je v besedah »takojšnja pomoč«. Ko o obsegu posledic nesreče, škode in ne nazadnje o človeških življenjih odločajo ure, so predpisi in postopki, ki jih je treba upoštevati pri prehodu interventnih enot prek državnih meja in prenosu največkrat dragocene ali težke opreme, ovira, ki terja (za tiste razmere) veliko časa. Sporazum odločanje o vseh postopkih za tesnejše sodelovanje in solidarnost prepušča posebni komisiji, ki jo bodo sestavljali predstavniki držav članic. Poglavitna naloga komisije je sicer dajanje priporočil glede sodelovanja pri znanstveno-tehničnih projektih, redni izmenjavi podatkov in oblikovanju izobraževalnih programov. V zvezi s takojšnjo pomočjo z nesrečo prizadeti državi članici pa sporazum vendarle omogoča usklajevanje akcije pomoči.

Opredelitev pravil in smernic za tovrstno pomoč je naloga komisije.

Sporazum je pravi okvir za intenzivnejše sodelovanje na znanstveno-tehničnem področju. Zagotovo lahko pričakujemo najhitrejša premika pri prepotrebni redni izmenjavi podatkov, opredelitvi sporočil o nesreči, njihove vsebine, skupnega jezikovnega koda ter pri oblikovanju skupnih programov ali vsaj jeder programov izobraževanja za področje varstva pred na-

* Republiška uprava za zaščito in reševanje, Ministrstvo za obrambo, Kardeljeva ploščad, Ljubljana.

182 ravnimi in drugimi nesrečami. V tovrstne projekte se vključuje vrsta nevladnih mednarodnih organizacij in tudi zasebnih podjetij. Tako bo Evropska banka za obnovo in razvoj finančno podprla delovanje sekretariata SEP in projekte, ki so v sklepni fazi; to zadnje se sicer ne nanaša na skupino za področje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Omenjeni podatek nazorneje kaže pomen vključevanja v raziskovalne in druge projekte, ki se navadno posredno ali neposredno navezujejo na podobne projekte ali njihove veje v drugih institucijah evropskega povezovanja.

Pobudo za reševanje v zvezi s takojšnjo nujno pomočjo med državami članicami je

mnogo bolj operativno izpeljala Zvezna republika Nemčija na lanskoletnem srečanju predstavnikov držav vzhodne, srednje in nekaterih zahodnoevropskih držav v Heyrothsbergu. To srečanje ni potekalo v okviru nobene od bolj ali manj institucionaliziranih oblik evropskega povezovanja. Na tem sestanku so predstavniki Zvezne republike Nemčije predstavili osnutek bilateralnega sporazuma, katerega poglavitni prispevek je ravno preseganje formalnih ovir, ki jih predstavljajo določeni predpisi, ki urejajo prehod sil in sredstev prek državnih meja ali ozemlja tretje države. Sodelovanje v skupini SEP za področje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami je v tej luči zaenkrat

priložnost širjenja kroga držav, ki bi se pridružile uresničevanju te pobude. Ob primerjavi dveh različnih pobud na različnih ravneh, ki pa zadevata ista vprašanja, je zato treba presoditi vlogo obeh pobud pri usklajenem delovanju evropskih držav pri reševanju naravnih in drugih nesreč, ki presegajo zmožnosti države, ki je prizadeta, ali pa presega meje ene ali več držav.

Z vstopom Republike Slovenije v krog držav članic mednarodne skupnosti so se pred nami v kratkem času razprostrle cele mreže možnih povezav s sosednjimi in drugimi državami ter mednarodnimi organizacijami. Celovit pregled obstoječih mednarodnih povezav, smotrnost vključevanja v te mreže in preiščljena stopnja intenzivnosti delovanja znotraj teh povezav je naloga, ki jo bo treba rešiti zelo hitro.

UJMA

UJMA

UJMA

UJMA

UJMA

UJMA

UJMA

* Izraz, ki je bil v rabi v osnutku sporazuma.